

ମହାକୁମ୍ବ ମେଳାର ମୋଦାଲିଷା

ଠିକ୍ ସେମିତି ବାରବର୍ଷରେ ପଡ଼ୁଥୁବା କୁମ୍ବ ମୋଳାରେ ସ୍ଵାନ କରି ମଣିଷ
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ବାତାବରଣରୁ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରିବ ନା ମୋନାଲିସାର ଆଖ୍ୟାରେ
ବିଭୋଗ ହେବ, ତାହା ମଧ୍ୟ ସେହି ମଣିଷର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।
ମୋନାଲିସାର ଆଖ୍ୟା ପାଖରେ ଅଟକି ଗଲେ କୁମ୍ବ ସ୍ଵାନର ମହଞ୍ଚ ଜଣେ ଅନୁଭବ
କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଆମ ଜୀବନର ସଫଳତା ତଥା ସାର୍ଥକତା ଆମର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ
ଉପରେ ସିଧାସଳଖ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ।

■ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ଦାଶ

୪ କୁମରାଜ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପରିବେଶର ଦୃଶ୍ୟକୁ ଚିତ୍ର ଓ ସାମାଜିକ କଣାନ୍ୟାମରେ ପାଇଲେ ପକାଇ ଦେଇଛି ମୋହାଲିଆ ଭୋଷେ ନାମ୍ବୀ ଜଣେ ମାଳି ବିଭେତା ବଞ୍ଚାରା ହୈଅଛି ଆଖର ଯୌଧର୍ଯ୍ୟ । କିଛି ନିଥାରା ଦର୍ଥା ସୁନ୍ଦର ବନ୍ଧୁ, ଚିତ୍ର, ଦୃଶ୍ୟ, ଶରୀର, ଅଙ୍ଗ ପଢି ଆକର୍ଷଣ ବି ଦୂର୍ବ୍ୱା କଥା ଦୁଇଁ । ଦେବ, ଦାନବ, ମାନବ ସମ୍ପର୍କ ଭିତରେ ଏ ଆକର୍ଷଣ ସାଧାରଣ ଘଟଣା । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦୃଶ୍ୟକୋଣର, ମହାକୁମ୍ବ ମୋଳର ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଛି । କିମ୍ବବ୍ୟାପା ଯିନ୍ଦ୍ର ସମାଜ ପଦିତ୍ର ଗଜା ମାଆଙ୍କ ଆଶାର୍ବାଦ କାମନା କରାନ୍ତି । ପ୍ରତି ବାର ବର୍ଷରେ ଥରେ କୁମରମୋଳା ଆୟୋଜିତ ହୃଦୟ, ହରିଦ୍ଵାର, ପ୍ରାୟାଶରାଜ, ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ, ନାସିରରେ କୁମ୍ବ ସ୍ନାନ ଆୟୋଜିତ ହୁଏ । କୁମ୍ବ ସ୍ନାନରେ

-ଶ୍ରୀରାଧା-

ପ୍ରତିକାଳର ଶିବଶକ୍ତିର ବେଳପତ୍ର ଖୁବ୍ ପ୍ରିସ୍, ଏହାର ଶିବ ପ୍ରାଣରେ ମଧ୍ୟ ବର୍ଷନୀ କଜାଯାଇଛି । ତେଣୁ ସମୟ ଭଲ୍ଲ ଶ୍ଵାର ରାବ ସବୁ ପ୍ରତିକୁ ପ୍ରକାଶିତ କରିବା ସମୟରେ କେବେ ପତ୍ର ଅର୍ପଣ କରିଥାଏନ୍ତି । ଏହାଦାରୀ ପ୍ରତି ଖୁବ୍ ପ୍ରସବ୍ନ ହେବା ସବୁ ଉଚ୍ଚତା ଉପରେ କୁପା ଓ ଆଶାର୍ଗବଦ କେଳିଥାଏନ୍ତି । ପ୍ରତିକୁ ବେଳପତ୍ର ଅର୍ପଣ କରିବା ସବୁ ଏହାର ମହିମା ମଧ୍ୟ ଜୀବନ୍ତ । କେବେ କରିବୁ ଶ୍ଵାମ୍ବୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ କୁହାୟାଏ । ମାନ୍ୟତା ଅନୁଯାୟୀ, ଏଥରେ ପ୍ରତି ମହାଦେବ ବାସ କରିଛି । ତିନିଟି ପତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ କେଳପତ୍ର ହିଁଦେବବଜ୍ର ଏକ ବୃଦ୍ଧ ଗୋଟି

୩୦୩

ଏ ଧାରଣାଟି
ହିନ୍ଦୁ ଘରେ ତୁଳସୀ ଗର୍ଜକୁ ପୂଜା କରାଯାଏ । ଘର ସ୍ଥଷ୍ଟ ଓ ଶାନ୍ତ ପାଇଁ ପ୍ରତିଦିନ
ତୁଳସୀ ପୂଜା କରାଯାଏ । ଧୂପ ଓ ଦାପ ଲଗାଇ ପୂଜା କରାଯାଏ । ଫଳରେ ପରିଚାର ସମସ୍ୟାମାନେ
ସକରାତମକ କାବନ ଯାପନ କରିପାରେ । ଗୋଟିଏ ଦୂର ହୃଦ ଓ ଆର୍ଥିକ ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ କଳିଆସ
ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅନ୍ୟାୟୀ ତୁଳସୀ ଏକ ଗ୍ରେ । ପେଟିପିର କିମ୍ବା ଲୋକ ପବାରି କାହିଁକି ଏହାକୁ ପୂଜା
କରାଯାଏ । ଏହାର ଏକ ଦୃଢ଼ କାରଣ ଅଛି । ତୁଳସୀ ଗର୍ଜ ତଳ, ପତ୍ର ଏବଂ ଫୁଲ ସ୍ଵରୂପେ
ଅଭିଧାରୀ ମୁଖୀ ରହିଛି । ଯଦି ଉଠିଦିକୁ ପୂର୍ବ ଦିଶରେ କରାଯାଏ, ଏଥର ଆୟୁଧାରୀ ପବନ ଘରେ
ପ୍ରବେଶ କରିବ । ଅଥବା, ପ୍ରତିଦିନ ରତ୍ନ ତୁଳସୀ ପତ୍ର ଶାକାରୀ ଯଥେଷ୍ଟ । ଅନେକ ଗୋଟିଏ ଦୂର
ହୋଇପାରିବ । ହେଲେ ଆଶା କାହିଁକି ତୁଳସୀର ଏପରି ପୂଜା କଲିବା ଦ୍ୱାରା ଘର ଦାରିଦ୍ରରେ
ଧନଲକ୍ଷ୍ୟ କବାଟ ବାତେଇଥାଏ । ପଞ୍ଚମାନ୍ଦ ପରାମର୍ଶ ସେ ହିନ୍ଦୁ ପୁରାଣ ଅନ୍ୟାୟୀ ଶରୀରରେ
ସଥାନେ ତୁଳସୀ ଉଠିବ ତଳେ ଶାକପ୍ରାଣ ପଥର ରଖନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକାର ପଥର କର୍ତ୍ତାମାନ ଅନଳିନୀ
ଜୀ-କର୍ମସୀ ସାଇରେ ମଧ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ରହିଛି । ତୁଳସୀ ମର ମୂଳରେ ଏକ ନାଲି କପତା କାହିଁକି
ଘରର ମୁଖ୍ୟ ଦାର ଆଗରେ ରଖନ୍ତି । ଏହି ପଥର ଖଣ୍ଡ ଶାକପ୍ରାଣ କହାଯାଏ । ଏହି ପଥରରେ
ଉପରାନ୍ତ ବିଶ୍ୱଙ୍କ ପ୍ରତାଙ୍କ ଭାବରେ ବିବେଚନୀ କରାଯାଏ । କିମ୍ବଦତ୍ତ ରହିଛି ଯେ ତୁଳସୀ ମର ସାରି
ଶାକପ୍ରାଣ ଲଖୁଲେ ଘରେ ରଖେ କାହା ଆଗର ବୁଝେ ନାହିଁ । ପଞ୍ଚମାନେ କହିଛି ଯେ କେବଳ କରିଦୁ
ଦୂର ହେବ ନାହିଁ, ବିଶ୍ୱାମାତ୍ର ତୁଳସୀ ଦରତା ତଳେ ରଖିବେ ଘରକୁ ଶରୀ ଆସିବ
ଯଦି ଦିବ୍ସାହିତ ଦଶତି ଏହା କରନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ବିବାହିତ କାବନ ସ୍ବରୂପୁରୁଷେ
ଚାଲିବ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୟ ସଫଳତା ନିବିଦି । କହାଯାଏ ସମସ୍ତେ ଘରେ ସଥି ରହିବେ ।

ତୁଳସୀ ପୂଜା

ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁମ୍ବ
୧୨ ବର୍ଷ ପରେ ପାଳନ
କରାଯାଉଥିବା କୁମ୍ବ ମେଲାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ
କୁମ୍ବ ମେଲା କୁହାଯାଉଥାଏ । ଗରି
ପଦିତ୍ର ସ୍ଥାନ ହରିଦ୍ଵାର, ପ୍ରଯାଗରାଜ
ଉଜ୍ଜ୍ଵଳନା ଓ ନାସିକରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ
ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁମ୍ବ ମେଲା । ଏହି ଉବ୍ୟ
ସମାବୋହରେ ଅନେକ ସଂଖ୍ୟାରେ
ଉଚ୍ଛଳ ଉଚ୍ଛଳ ଜମେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନ
ଏକ ସଂଗମ କିମ୍ବା ନଦୀ ସହ
ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହି ସମୟରେ
ବୃଦ୍ଧ ପକାଇଲେ ଦେବୀ ଶକ୍ତି ପ୍ରାସ୍ତ
ହୋଇଥାଏ ବୋଲି ବିଶ୍ଵାସ କରାଯାଇ
ବୃଦ୍ଧତି ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହତ ସ୍ଥିତି ପୂର୍ଣ୍ଣ
କୁମ୍ବ ସମୟକୁ ନିର୍ଜ୍ଞାତି କରିଥାଏ,
ଯାହା ଏହାକୁ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ଏକ
ଗ୍ରହଦ୍ୱାର୍ପଣ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସମାବେଶରେ
ପରିଚିତ କରେ ।

ବିଶ୍ୱାସ
କିଛି ଜିନିଷ ଅଛି, ଯାହାକୁ ତଳିଆ
ତଳେ ରଖିବା ଉଚିତ ନୁହେ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ
ରହିଛି । ଯାହା ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ
ପ୍ରଭାବ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ ।
ସେଇଲି କିଛି ଜିନିଷ ସଂପର୍କରେ ସାମାନ୍ୟ
ଆଲୋଚନା । ହାତପାଦିକୁ କେବେ ମଧ୍ୟ
ତକିଆ ତଳେ ରଖନ୍ତୁ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଶୋଭାବା
ସମୟରେ ଖଟ ଉପରେ ରଖନ୍ତୁ ନାହିଁ । କାରଣ
ଏହାଦ୍ୱାରା ମାନସିକ ସମସ୍ୟା ବଡ଼ିଆଏ ।
ତକିଆ ତଳେ ମନୀପୂର୍ଣ୍ଣ ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ଆୟୁକ
ସମସ୍ୟା ଆସେ । କୌଣସି ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଜିନିଷ
ବା ମୋବାଇଲ୍ ଫୋନ୍ ମଧ୍ୟ ରଖିବା
ଅନୁରୂପିତ । ଖଟ ପାଖରେ ଜୋଡା ବା ଚପଳ
ରଖି ଶୋଭା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସାହକ ସ୍ଵପ୍ନ
ଆସିଆଏ । ସୁନିଦ୍ରା ପାଇଁ ବହି ପଡ଼ିଆନ୍ତି କିଛି
ଲୋକ । ନିଦ ଆସିଲେ ତଥିଆ ପାଖରେ
ତାହା ରଖିବା ଅଶ୍ଵରୁ ବୋଲି ମନେ
ଜାଗାଯାଏ ।

ରାତିରେ କାହିଁକି
ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ
ଦୟା —

ପହି ସ୍ଥାପୁତ୍ର ହିତକର । ହେଲେ ଆୟୁର୍ବେଦ ଓ ବିଶେଷଜ୍ଞ ମତରେ ରାତିରେ ଦହି ଖାଇବା ଅନୁଚ୍ଛିତ । ଏପରିକି ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମରେ ମଧ୍ୟ ରାତିରେ ଦହି ସେବନ ନ କରିବା ପାଇଁ ପାରମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି । ତେବେ ଗାତ୍ର ଭୋଲନରେ ଦହି ଖାଇବା ଶରୀର ପାଇଁ କ୍ଷତିକରକ ହୋଇଥାଏ । ରାତିରେ ଦହି ଖାଇଲେ ଶରୀରର ଉଷ୍ଣତା ବୃକ୍ଷବା ସହ ଦୂରା ଏସିବିଟି ସମସ୍ୟା ହୋଇଥାଏ । ହିପରି ରାତିରେ ଦହି ଖାଇଲେ କାଶ, କପ ଓ ଅଣ୍ଟା ହୋବାର ଯୟ ରହିଥାଏ । ଏପରିକି ଦାର୍ଢି ଦିନ ତ କପ ଜଳିଯିବାର ଯୟ ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଦିନ ଖାଦ୍ୟରେ ଦହି ସାମିଲ କରିବା ଦୂରା ଏବଂ ସଠିକ୍ ପରିମାଣରେ ପୋଷକତର ମିଳିଥାଏ ଏପରିକି ଖାଦ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସହଜରେ ହଜକମ ହୋଇଥାଏ । ମଧ୍ୟ କୁମ୍ବ ପରିକର ଭାବେ ହୋଇଥାଏ । କୁହାୟାଏ ଖରା କିମ୍ବା ବର୍ଷା ଦିନରେ ଦହି ଖାଇବା ଦୂରା ୨ ଶକ୍ତିଶାଳୀ, ଫୁଲ୍ ହୋଇଥାଏ । ଦହିରେ ପୁଣିକର, ଖାଦ୍ୟାଥାର, ଲକ୍ଷଣ ଜାତୀୟ ପରାର୍ଥ ଭରି ହଜମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ଏବଂ ଶରାର୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ୍ୟ ମିନେରାଳ ଯୋଗାଇଥାଏ ।

ରାତିରେ ଦହି ଖାଇଲେ କାଶ, କପ
ଓ ଥଣ୍ଡା ହେବାର ଭୟ ରହିଥାଏ ।
ଏପରିକି ଦାର୍ଢ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କପ
ଜମିଯିବାର ଭୟ ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ ।
ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଦିନ ଖାଦ୍ୟରେ ଦହି
ସାମିଲ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଗରାଗଲୁ
ମୋଖ୍ୟରେ ଦିନିଥାଏ ।

